

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn. 17.11.2010r.

RKT-61-15/10/SB

DECYZJA Nr RKT-38/2010

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 5 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. nr 107 poz. 887), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko „KRONOS” Sp. z o.o. w Zawierciu, - działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na określaniu odsetek karnych od zaległych rat w zawieranych umowach o pożyczki gotówkowej w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorców w spłacie danych rat pożyczek w wysokości przekraczającej wysokość odsetek maksymalnych wynikających z art. 359 § 2¹-2² ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.),

po zobowiązaniu się przez „KRONOS” Sp. z o.o. do podjęcia działań zmierzających do zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów poprzez zmodyfikowanie postanowień na mocy, których zastrzeżono wysokość odsetek karnych przekraczających wysokość określoną w ustawie Kodeks cywilny w nowym wzorze umowy o pożyczkę gotówkową oraz w umowach pozostających nadal w obrocie prawnym, nakłada się na „KRONOS” Sp. z o.o. obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez:

- a) zmianę wzorca umowy, w zakresie określania wysokości odsetek karnych od zaległych rat w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorców w spłacie rat pożyczek, w sposób zgodny z ustawą Kodeks cywilny, w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji,
- b) wysłanie pism informujących konsumentów o zmianie warunków umów w zakresie wysokości odsetek karnych naliczanych od zaległych rat w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorców w spłacie rat pożyczek na zgodne z ustawą kodeks cywilny w umowach zawartych po 20.02.2006r. i realizowanych na dzień uprawomocnienia się niniejszej decyzji, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na „KRONOS” Sp. z o.o. obowiązek przekazania, w terminie 4 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, informacji o stopniu realizacji zobowiązań nałożonych w punkcie I decyzji poprzez dostarczenie dokumentów świadczących o zmianie zakwestionowanej praktyki.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z urzędu przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością „KRONOS” Sp. z o.o. w Zawierciu (zwanej dalej również przedsiębiorcą lub Spółką) występuje naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W dniu 2.07.2010r. postanowieniem nr 1 (dowód: karta nr 1) wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania bezprawnego działania noszącego znamiona praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez określanie odsetek karnych od zaległych rat w zawieranych umowach o pożyczkę gotówkową w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki w wysokości przekraczającej wysokość odsetek maksymalnych wynikających z art. 359 § 2¹-2² ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny.

W dniu wszczęcia postępowania postanowieniem nr 2 zaliczono w poczet dowodów dokumenty zgromadzone w postępowaniu wyjaśniającym w sprawie prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności, których treść została opisana w dalszej części niniejszej decyzji (dowód: karta nr 3).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania, pismem z dnia 13.09.2010r., przedsiębiorca przedstawił następujące wyjaśnienia (dowód: karty nr 273-274): Odsetki karne za opóźnienie, których wysokość ustalona została w umowie o pożyczkę gotówkową na 520% rocznie, stanowią w rozumieniu art. 359 ustawy Kodeks cywilny odsetki wynikające z ustawy. Źródłem zobowiązania do zapłaty odsetek za opóźnienie jest bowiem zawsze ustawa, a jedynie ich wysokość została uregulowana w drodze czynności prawnej. Ponadto funkcja dyscyplinująca i represyjna odsetek karnych za opóźnienie sprzeciwia się ograniczaniu ich wysokości według tego samego kryterium co odsetki kapitałowe, skoro ten pierwszy rodzaj odsetek służy wynagrodzeniu możliwości korzystania z kwoty pieniężnej oraz przez swoją wysokość dyscyplinuje dłużnika do terminowej zapłaty należności głównej, a drugi rodzaj odsetek służy wyłącznie wynagrodzeniu możliwości korzystania z kwoty pieniężnej. W konsekwencji odsetki za opóźnienie, których wysokość ustalona została w umowie, nie podlegają regulacji art. 359 § 2(1) ustawy Kodeks cywilny.

Pomimo powyżej przytoczonego stanowiska, Spółka zobowiązała się do zmiany pkt 9 wzorca umowy o pożyczkę gotówkową, które brzmiało: *„Każdorazowo, w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki, Pożyczkodawca może naliczyć odsetki karne od zaległych rat w wysokości ... tygodniowo (... rocznie). Pożyczkodawca z ważnych powodów może odstąpić od naliczania odsetek karnych”*. Postanowienie otrzyma brzmienie: *„Każdorazowo, w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki, Pożyczkodawca może naliczyć odsetki karne od zaległych rat w wysokości 0,38% tygodniowo (19,76% rocznie). Pożyczkodawca z ważnych powodów może odstąpić od naliczenia odsetek karnych”*.

Równocześnie Spółka zobowiązała się do zmiany pkt 3 wzorca umowy o pożyczkę gotówkową z brzmienia: *„W razie obniżenia w okresie obowiązywania niniejszej Umowy wysokości odsetek maksymalnych poniżej Rocznej stopy oprocentowania, Oprocentowanie, Roczna stopa oprocentowania, Całkowity koszt pożyczki oraz Łączne zobowiązanie z tytułu Umowy pożyczki gotówkowej ulegną odpowiedniemu zmniejszeniu, a powstała nadpłata ulegnie zaliczeniu na poczet zadłużenia z tytułu niniejszej Umowy. O zmianie stopy oprocentowania Pożyczkobiorca zostanie każdorazowo poinformowany przez Przedstawiciela Pożyczkodawcy w terminie spłaty najbliższej raty pożyczki następującej po zmianie wysokości stopy oprocentowania”*, na brzmienie: *„W razie obniżenia w okresie obowiązywania niniejszej Umowy wysokości odsetek maksymalnych poniżej Rocznej stopy oprocentowania,*

Oprocentowanie, Roczna stopa oprocentowania, Całkowity koszt pożyczki oraz Łączne zobowiązanie z tytułu Umowy pożyczki gotówkowej, a także odsetki karne, ulegną odpowiedniemu zmniejszeniu, a powstała nadpłata ulegnie zaliczeniu na poczet zadłużenia z tytułu niniejszej Umowy. O zmianie stopy oprocentowania Pożyczkobiorca zostanie każdorazowo poinformowany przez Przedstawiciela Pożyczkodawcy w terminie spłaty najbliższej raty pożyczki następującej po zmianie wysokości stopy oprocentowania”.

Do pisma został dołączony nowy wzór umowy o pożyczkę gotówkową (dowód: karta nr 275).

Spółka zobowiązała się również do poinformowania klientów, którzy zawarli umowy w oparciu o dotychczasowy wzorzec umowy, o odstąpieniu przez Spółkę na podstawie pkt. 9 umowy pożyczki od naliczania odsetek karnych w wysokości przekraczającej 20% rocznie.

W związku z powyższym Spółka wniosła o wydanie decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przedmiotem której miałyby być nałożenie na „KRONOS” Sp. z o.o. zobowiązania do zaniechania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów poprzez wprowadzenie powyższych zmian w stosowanym przez Spółkę wzorcu umowy o pożyczkę gotówkową – w terminie jednego tygodnia od daty uprawomocnienia się decyzji. W decyzji Spółka może zostać zobowiązana do poinformowania klientów, którzy zawarli umowy w oparciu o dotychczasowy wzorzec umowy, o odstąpieniu przez tę Spółkę na podstawie pkt. 9 umowy pożyczki od naliczania odsetek karnych w wysokości przekraczającej 20% rocznie – w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji. Dodatkowo przedsiębiorca stwierdził, iż w decyzji powinien zostać zobowiązany do przekazania informacji o stopniu realizacji nałożonych zobowiązań oraz kopii umów zawartych zgodnie z postanowieniami nowego wzorca umowy i dowodów potwierdzających przekazanie kontrahentom informacji o odstąpieniu od naliczania odsetek karnych – w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji. Spółka wniosła również o umorzenie postępowania wszczętego postanowieniem nr 1 z dnia 2.07.2010r.

Spółka wyjaśniła także, iż aktualnie zawierane są umowy w oparciu o wzorzec umowy obowiązujący od dnia 24.03.2010r. Po akceptacji przez Prezesa Urzędu proponowanych w niniejszym piśmie zmian we wzorcu umowy, „KRONOS” wprowadzi je w życie. Spółka wyjaśniła, iż zamierza skierować informacje o odstąpieniu przez nią na podstawie pkt 9 umów o pożyczki gotówkowe od naliczania odsetek karnych w wysokości przekraczającej 20% rocznie, do klientów, którzy zawarli umowy w oparciu o wzorce obowiązujące od dnia 20.02.2006r. i których umowy nadal są realizowane. Poinformowano, iż datą zawarcia pierwszej umowy, w sprawie której konsument otrzyma informację o odstąpieniu przez Spółkę na podstawie pkt. 9 umowy pożyczki od naliczania odsetek karnych w wysokości przekraczającej 20% rocznie, jest 22.02.2006r. Stwierdzono, iż na dzień 6.09.2010r. musiały zostać wysłane (...) pisma zawierające powyższą informację. Według stanu na dzień 6.09.2010r. nadal są realizowane (...) umowy, które określają odsetki karne w wysokości 10% tygodniowo (dowód: karta nr 274).

Pismem z dnia 18 października 2010r. (dowód: karta nr 292) przedsiębiorca został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

„KRONOS” Sp. z o.o. w Zawierciu jest przedsiębiorcą wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 180078 (dowód: karty nr 34-36).

W zakresie prowadzonej działalności od 22.02.2006r. Spółka zawiera z konsumentami umowy o pożyczki gotówkowe, w których wysokość naliczanych odsetek karnych w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorców w spłacie rat pożyczek przekracza 20 % w skali roku (dowód: karta 274).

Pkt 9 wzorca umowy o pożyczkę gotówkową wykorzystywany przy zawieraniu umów z konsumentami od 22.02.2006r. do 24.03.2010r. stanowił, iż „*Każdorazowo, w przypadku*

opóźnienia Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki, Pożyczkodawca może naliczyć odsetki karne od zaległych rat w wysokości 10,00% tygodniowo. Pożyczkodawca z ważnych powodów może odstąpić od naliczania odsetek karnych” (dowód: karta nr 28).

Pkt 9 zmienionego wzorca umowy o pożyczkę gotówkową obowiązującego od dnia 24.03.2010r. stanowi: *„Każdorazowo, w przypadku opóźnienia z Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki, Pożyczkodawca może naliczyć odsetki karne od zaległych rat w wysokości (...). tygodniowo (... rocznie). Pożyczkodawca z ważnych powodów może odstąpić od naliczania odsetek karnych”* (dowód: karty 127, 129). Jednak wysokość odsetek w umowach zawartych z konsumentami w dniach: 30.03.2010r., 31.03.2010r., 8.04.2010r., 12.04.2010r. została określona w taki sam sposób oraz w takiej samej wysokości, jak we wzorcach stosowanych wcześniej, tj. na poziomie 10% tygodniowo oraz 520% rocznie (dowód: karta nr 197, 206, 213, 219, 226, 233).

Spółka zaproponowała nową treść pkt. 9 nowego wzorca umowy o pożyczkę gotówkową: *„Każdorazowo, w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki, Pożyczkodawca może naliczyć odsetki karne od zaległych rat w wysokości 0,38% tygodniowo (19,76% rocznie). Pożyczkodawca z ważnych powodów może odstąpić od naliczenia odsetek karnych”* (dowód: karta nr 275).

Równocześnie Spółka zobowiązała się do zmiany pkt 3 wzorca umowy o pożyczkę gotówkową stosowanego od 24.03.2010r. z brzmienia: *„W razie obniżenia w okresie obowiązywania niniejszej Umowy wysokości odsetek maksymalnych poniżej Rocznej stopy oprocentowania, Oprocentowanie, Roczna stopa oprocentowania, Całkowity koszt pożyczki oraz Łączne zobowiązanie z tytułu Umowy pożyczki gotówkowej ulegną odpowiedniemu zmniejszeniu, a powstała nadpłata ulegnie zaliczeniu na poczet zadłużenia z tytułu niniejszej Umowy. O zmianie stopy oprocentowania Pożyczkobiorca zostanie każdorazowo poinformowany przez Przedstawiciela Pożyczkodawcy w terminie spłaty najbliższej raty pożyczki następującej po zmianie wysokości stopy oprocentowania”*, na brzmienie: *„W razie obniżenia w okresie obowiązywania niniejszej Umowy wysokości odsetek maksymalnych poniżej Rocznej stopy oprocentowania, Oprocentowanie, Roczna stopa oprocentowania, Całkowity koszt pożyczki oraz Łączne zobowiązanie z tytułu Umowy pożyczki gotówkowej, a także odsetki karne, ulegną odpowiedniemu zmniejszeniu, a powstała nadpłata ulegnie zaliczeniu na poczet zadłużenia z tytułu niniejszej Umowy. O zmianie stopy oprocentowania Pożyczkobiorca zostanie każdorazowo poinformowany przez Przedstawiciela Pożyczkodawcy w terminie spłaty najbliższej raty pożyczki następującej po zmianie wysokości stopy oprocentowania”* (dowód: karty nr 129 i 275).

Spółka zobowiązała się do rozpoczęcia zawierania umów z konsumentami w oparciu o nowy wzorec umowy w terminie 1 tygodnia od uprawomocnienia się decyzji oraz doręczenia konsumentom pism informujących o zmianie warunków realizowanych umów, w terminie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Dodatkowo Spółka zobowiązała się w terminie trzech miesięcy poinformować Prezesa Urzędu o stopniu realizacji nałożonych zobowiązań (dowód: karty nr 273, 274).

Spółka przedstawiła wzór pisma, które zamierza skierować do konsumentów w celu zmiany warunków umowy: *„Na podstawie pkt 9 umowy o pożyczkę gotówkową nr ... uprzejmie informuję o bezterminowym i nieodwołalnym odstąpieniu przez Pożyczkodawcę od naliczania odsetek karnych przewidzianych na wypadek opóźnienia w spłacie danej raty pożyczki w wysokości przekraczającej 20% rocznie”* (dowód: karta nr 290).

W toku niniejszego postępowania Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 24 ust. 2 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w

szczegółności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania - że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 powołanej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Przytoczony przepis jako przesłanki warunkujące możliwość wydania przez Prezesa Urzędu decyzji, o której mowa powyżej wskazuje: uprawdopodobnienie stosowania praktyki określonej w art. 24 ustawy oraz zobowiązanie się przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, do podjęcia lub zaniechania działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniu.

Z uwagi na złożenie przez „KRONOS” Sp. z o.o. wniosku o wydanie decyzji na podstawie art. 28 ustawy, niezbędne jest rozważenie, czy wskazane w tym przepisie warunki zaistniały w odniesieniu do działań i zobowiązań ww. przedsiębiorcy.

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Działania oparte na przepisach niniejszej ustawy są zatem podejmowane w interesie publicznym, w celu ochrony interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek do uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy oceniane działania godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku i poprzez to powodują zaburzenia w jego prawidłowym funkcjonowaniu. Do naruszenia interesu publicznego dochodzi, gdy skutki określonych działań mają charakter powszechny, dotyczą wszystkich potencjalnych podmiotów na danym rynku¹.

Z uwagi na to, że w niniejszej sprawie przedmiotowa przesłanka została spełniona, istniała możliwość poddania zachowania przedsiębiorcy dalszej ocenie pod kątem stosowania przez niego praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Na mocy art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Aby można było stwierdzić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów muszą kumulatywnie zostać spełnione następujące przesłanki:

- oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- praktyka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów,
- praktyka musi być bezprawna.

Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w sytuacji zobowiązania się przedsiębiorcy do podjęcia lub zaniechania określonych działań, wystarczające jest uprawdopodobnienie, iż przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 tej ustawy.

¹ Konrad Kohutek: Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008r., strona 47

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2007r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.) wynika, że przedsiębiorcą jest osoba prawna. W rozważanym przypadku podmiot będący stroną postępowania bez wątplenia posiada status przedsiębiorcy, gdyż działa w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością prowadzącej działalność gospodarczą na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Zachowania niniejszego podmiotu podlegają zatem kontroli dokonywanej na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowych interesów konsumentów, stąd przy ustalaniu jego treści należy odwołać się do orzecznictwa sądowego. Pojęcie zbiorowych interesów konsumentów zostało szeroko omówione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. (sygn. akt III SK 27/07). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podał, iż gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowego interesu konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka przedsiębiorcy skierowana jest do „nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów”. Wystarczające powinno być w jego ocenie ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy orzekł też, że *„praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”*.

W rozważanym przypadku doszło do zagrożenia interesu publicznego w sposób opisany w punkcie I sentencji niniejszej decyzji. Oceniane zachowanie przedsiębiorcy dotyczy szerokiego kręgu najsłabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci. Dotyczy ono wszystkich tych osób, które zawarły z przedsiębiorcą umowy o pożyczki gotówkowe, jak i zagraża interesom wszystkich jego potencjalnych kontrahentów. Rozważane działanie dotyczy więc zbiorowych interesów konsumentów.

Bezprawność działań

Kolejną przesłanką, która musi być spełniona, aby było możliwe stwierdzenie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest bezprawność działania przedsiębiorcy rozumiana jako sprzeczność działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej

konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwaji, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/.

W zakresie punktu I sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy określania odsetek karnych od zaległych rat w zawieranych umowach o pożyczki gotówkowe w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorców w spłacie rat pożyczek w wysokości przekraczającej wysokość odsetek maksymalnych wynikających z art. 359 § 2¹-2² ustawy Kodeks cywilny.

Zarówno w umowach o pożyczki gotówkowe zawieranych od 22.02.2006r., jak i we wzorcu umowy wykorzystywanych w okresie od 22.02.2006r. do 24.03.2010r., pkt 9 stanowił, iż *„Każdorazowo, w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki, Pożyczkodawca może naliczyć odsetki karne od zaległych rat w wysokości 10,00% tygodniowo. Pożyczkodawca z ważnych powodów może odstąpić od naliczania odsetek karnych”*.

W zmienionym wzorcu umownym obowiązującym zgodnie z wyjaśnieniem przedsiębiorcy od dnia 24.03.2010r. wysokość odsetek nie została określona wartościowo. Pkt 9 stanowił, iż *„Każdorazowo, w przypadku opóźnienia z Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki, Pożyczkodawca może naliczyć odsetki karne od zaległych rat w wysokości (...). tygodniowo (... rocznie). Pożyczkodawca z ważnych powodów może odstąpić od naliczania odsetek karnych”*. Jednak wysokość odsetek w umowach zawartych z konsumentami w dniach: 30.03.2010r., 31.03.2010r., 8.04.2010r., 12.04.2010r. została określona w taki sam sposób jak we wzorcach stosowanych wcześniej, tj. na poziomie 10% w skali tygodnia oraz 520% w skali roku.

Zgodnie z art. 359 § 2¹ ustawy Kodeks cywilny maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, zgodnie z art. 359 § 2² tej ustawy, należą się odsetki maksymalne.

Na podstawie danych pochodzących ze strony internetowej Narodowego Banku Polskiego stopa kredytu lombardowego w ww. okresie kształtowała się w następujący sposób:²

Data wprowadzenia współczynnika	Współczynnik
29.11.2007r.	6,50
31.01.2008r.	6,75
28.02.2008r.	7,00
27.03.2008r.	7,25
26.06.2008r.	7,50
28.01.2009r.	5,75
26.03.2009r.	5,25
25.06.2009r.	5,00

Od 25.06.2009r. stawka stopy lombardowej ogłoszonej przez NBP wynosi 5,0%. Tym samym stawka maksymalnych odsetek wynosi $4 \times 5,00\% = 20\%$ w skali roku.

Z przedstawionych wyjaśnień wynika, iż umowy o pożyczki gotówkowe, które określały wysokość odsetek karnych naliczanych od zaległych rat w zawieranych umowach o pożyczki gotówkowe w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorców w spłacie rat pożyczek w wysokości przekraczającej 20 % w skali roku są zawierane od 22.02.2006r. (dowód: karta 274).

Ze względu na fakt, iż określone w warunkach umowy odsetki na poziomie 10% tygodniowo, tj. 520% w skali roku, stwierdzić trzeba, iż przekraczają one ponad 26-krotnie aktualnie obowiązujące odsetki maksymalne określone w ustawie Kodeks cywilny Prezes

² http://www.nbp.pl/Dzienne/Stopy_procent2.html

Urzędu za uprawdopodobnione uznał stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Zobowiązanie

Wnosząc o wydanie decyzji w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Spółka zobowiązała się do zaniechania stosowania zarzuconej mu praktyki poprzez: stosowanie w obrocie z konsumentami nowego wzorca umowy, oraz doręczenie odpowiednich informacji konsumentom, z którymi zawarł umowy, których dotyczy zarzucana praktyka, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym decyzja Prezesa Urzędu stanie się ostateczna.

W nowym wzorcu umowy o pożyczkę gotówkową Spółka zaproponowała nową treść ww. pkt 9: *„Każdorazowo, w przypadku opóźnienia Pożyczkobiorcy w spłacie danej raty pożyczki, Pożyczkodawca może naliczyć odsetki karne od zaległych rat w wysokości 0,38% tygodniowo (19,76% rocznie). Pożyczkodawca z ważnych powodów może odstąpić od naliczenia odsetek karnych”* (dowód: karta nr 275).

Równocześnie Spółka zobowiązała się do zmiany pkt. 3 wzorca umowy o pożyczkę gotówkową z brzmienia: *„W razie obniżenia w okresie obowiązywania niniejszej Umowy wysokości odsetek maksymalnych poniżej Rocznej stopy oprocentowania, Oprocentowanie, Roczna stopa oprocentowania, Całkowity koszt pożyczki oraz Łączne zobowiązanie z tytułu Umowy pożyczki gotówkowej ulegną odpowiedniemu zmniejszeniu, a powstała nadpłata ulegnie zaliczeniu na poczet zadłużenia z tytułu niniejszej Umowy. O zmianie stopy oprocentowania Pożyczkobiorca zostanie każdorazowo poinformowany przez Przedstawiciela Pożyczkodawcy w terminie spłaty najbliższej raty pożyczki następującej po zmianie wysokości stopy oprocentowania”*, na brzmienie: *„W razie obniżenia w okresie obowiązywania niniejszej Umowy wysokości odsetek maksymalnych poniżej Rocznej stopy oprocentowania, Oprocentowanie, Roczna stopa oprocentowania, Całkowity koszt pożyczki oraz Łączne zobowiązanie z tytułu Umowy pożyczki gotówkowej, a także odsetki karne, ulegną odpowiedniemu zmniejszeniu, a powstała nadpłata ulegnie zaliczeniu na poczet zadłużenia z tytułu niniejszej Umowy. O zmianie stopy oprocentowania Pożyczkobiorca zostanie każdorazowo poinformowany przez Przedstawiciela Pożyczkodawcy w terminie spłaty najbliższej raty pożyczki następującej po zmianie wysokości stopy oprocentowania”* (dowód: karty nr 197 i 275).

Spółka przedstawiła wzór pisma, które będzie skierowane do konsumentów w celu zmiany warunków umowy: *„Na podstawie pkt 9 umowy o pożyczkę gotówkową nr ... uprzejmie informuję o bezterminowym i nieodwołalnym odstąpieniu przez Pożyczkodawcę od naliczania odsetek karnych przewidzianych na wypadek opóźnienia w spłacie danej raty pożyczki w wysokości przekraczającej 20% rocznie”* (dowód: karta nr 290).

W świetle powyższego Prezes Urzędu uznał, że podjęte przez Spółkę zobowiązanie zmierza bezpośrednio do zapobieżenia naruszeniom art. 24 ustawy. Spełniona została zatem druga, obok uprawdopodobnienia stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, przesłanka warunkująca wydanie decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Spółka zobowiązała się do dostarczenia konsumentom, których umowy są nadal realizowane informacji o zmianie wysokości naliczanych odsetek karnych z tytułu zwłoki w zapłacie rat w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji. Prezes Urzędu uwzględnił wniosek strony w przedmiotowym zakresie.

W pkt. Ia sentencji decyzji Prezes Urzędu nałożył zatem na Spółkę obowiązek wykonania przyjętego zobowiązania poprzez zaprzestanie zawierania z konsumentami umów o pożyczki gotówkowe, które określają wysokość odsetek karnych naliczanych w sytuacji nieterminowej spłaty raty sprzeczną z ustawą Kodeks cywilny i wprowadzenia do stosowania zmienionego wzorca umowy. W odniesieniu do umów pozostających nadal w obrocie

prawnym, Prezes Urzędu nałożył na przedsiębiorcę obowiązek dostarczenia konsumentom informacji o zmianie warunków realizowanych umów (pkt I.b sentencji decyzji).

Zgodnie z art. 28 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu wyznaczył przedsiębiorcy termin wykonania zobowiązania określonego w pkt. I.a i I.b sentencji decyzji, uwzględniając w tym zakresie wnioski Spółki. W trakcie postępowania Spółka została zobowiązana do wprowadzenia do stosowania nowego wzorca umowy w terminie 1 tygodnia od uprawomocnienia się decyzji oraz wysłania pism w sprawie zmiany warunków umów zawartych po 20.02.2006r. i realizowanych na dzień uprawomocnienia się decyzji, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji Prezesa Urzędu.

II Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy, Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek przekazania, w terminie 4 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, informacji o realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I sentencji decyzji poprzez przedłożenie dokumentów świadczących o zmianie zakwestionowanej praktyki.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów w
Katowicach
Maciej Fragsztajn